

матеріалів/Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі». 2016. № 1 (104). С. 7-15. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2016/1.pdf>.

6. Іваньков А. І. Міжнародно-правові стандарти у сфері забезпечення захисту прав засуджених до позбавлення волі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2016. 16 с.

7. Ковальов А. В. Законодавчі аспекти регулювання прав та свобод засуджених в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. Вип. 5. Т. 2. С. 106-109.

Якимець Олексій Іванович,

професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ СПІВРОБІТНИКІВ ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ

Побудова дійсно соціальної та правової держави – тривалий процес, що вимагає значних зусиль, як органів публічного управління, так і багатьох інститутів громадянського суспільства. Саме соціальна держава дає можливість спокійно і планомірно розвиватися особистості, бере під свій особливий захист окремі категорії громадян, які в силу об'єктивних та суб'єктивних причин не можуть в повній мірі реалізувати свої права в різних сферах публічного управління .

Питання соціального захисту співробітників поліції має безпосереднє відношення до конституційного положення, що проголошує у ст. 1 Конституції України Україну соціальною державою [1]. Політика України спрямована на створення таких умов, які забезпечували б гідне життя та вільний розвиток людини. Принцип соціального захисту співробітників поліції є одним із найважливіших принципів служби. Розглядаючи питання щодо принципів організації та проходження служби в правоохоронних органах, В. В. Мітрохін вказує, що в сучасний період як ніколи необхідне матеріальне стимулювання державних службовців, публічних розподіл соціальних пільг [6, с. 693]. Подібну точку зору має і С. П. Матвєєв, який наголошує сучасна модернізація державної правоохоронної служби неможлива без посилення гарантій соціального захисту її співробітників [5, с. 8].

Як бачимо, правовий та соціальний статус співробітника поліції в силу належності до особливого виду державної служби налічує ряд обмежень, закріплених у відповідних законодавчих чи відомчих

нормативно-правових актах. Отже, соціальний захист співробітника поліції, тобто комплекс пільг та переваг для нього (і членів його сім'ї) повинен компенсувати не тільки специфічні умови праці, але і обмеження та заборони, встановлені законом щодо поліцейського. В цьому знаходить свій вираз один із принципів служби в поліції – взаємозв'язок обмежень, обов'язків і заборон, відповідальності на службі та соціальних гарантій співробітника поліції.

Водночас слід зазначити, що соціальний і правовий захист, є невід'ємними елементами будь-якої держави, які постійно розвиваються та удосконалюються. Україна, проголосивши себе не тільки правовою, демократичною, але і соціальною державою, не дивлячись на складну економічну ситуацію, робить усі можливі кроки на шляху забезпечення соціальних гарантій, встановлених для співробітників поліції. Це пов'язується більшою мірою з тим, що особи, які несуть службу в поліції виконують поставлені перед ними задачі в будь-яких умовах, в тому числі сполучених зі значним ризиком для життя та здоров'я. В сенсі цього, уявляється справедливим твердження Є. В. Киричка, що специфіка діяльності співробітників поліції полягає в тому, що, будучи наділеними широким колом повноважень у сфері забезпечення прав і свобод громадян від злочинних та подібних посягань, вони нерідко самі залишаються незахищеними [3, с. 21-22].

Отже, окрему категорію суб'єктів соціального захисту складають особи, які виконують спеціальні державні функції і які перебувають на державній службі. В даному випадку в силу вступає особливого виду суспільний договір, сутність якого має однакову правову природу з колективним договором – формою, яка використовується в трудових відносинах. З одного боку держава покладає на суддів, прокурорів, поліцейських порівняно з іншими категоріями професій додаткові обов'язки та обмеження, з іншого – забезпечує їм більш високий рівень соціального забезпечення і захисту.

Для реалізації державних гарантій у сфері надання соціальної допомоги вказаній категорії громадян законодавцем сформований окремий цільовий напрямок державної політики, який передбачає їхнє матеріальне забезпечення і компенсації у випадках завдання шкоди здоров'ю при проходженні ними служби, а у випадках завдання шкоди їхньому життю – членам сім'ї співробітника поліції.

В правовій доктрині питанню щодо визначення поняття «соціальний захист працівника поліції» приділено значної уваги. Так, наприклад А. В. Коровников, визначає «соціальний захист» як

діяльність компетентних органів державної влади, військового управління і місцевого самоврядування по створенню умов для реалізації прав та законних інтересів, свобод і обов'язків поліцейської служби [2, с. 16]. З точки зору Л. П. Храпиліної, соціальний захист – це політика і цілеспрямовані дії держави та суспільства, що забезпечують індивіду, соціальній групі і в цілому населенню комплексне, різнобічне вирішення різних проблем, обумовлених соціальними ризиками, які можуть призвести або уже призвели до повної чи часткової втрати вказаними суб'єктами можливості реалізації прав, свобод і законних інтересів, економічної самостійності і соціального благополуччя, а також їх оптимального розвитку, відновлення і набуття [7, с. 231]. Предметно, на наш погляд, поняття соціального захисту визначено М. О. Кудратовим та М. А. Махмудовим, які зазначають, що соціальний захист співробітників поліції – це система засобів правового, соціально-економічного характеру гарантована та реалізована державою для забезпечення гідного життя людини, тобто її матеріальна забезпеченість на рівні стандартів сучасного розвитку суспільства та доступу до цінностей культури, та має мету – компенсувати обмеження, що виникають під час несення служби [4, с. 46].

Список використаних джерел:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Коровников А.В. Социальная защита военнослужащих в зарубежных государствах: правовое регулирование. Москва : Юридическая литература, 1987. 82 с.
3. Киричек Е.В. Социальная и правовая защищенность сотрудников органов внутренних дел в современной России. *Юридическая наука и правоохранительная практика*. 2010. № 4 (14). С. 21-30.
4. Кудратов М.О., Махмудов М.А. Понятие правовой и социальной защиты сотрудников полиции. *Ученые записки Худжандского государственного университета*. 2015. № 4/45. С. 44-54.
5. Матвеев С.П. Социальная защита государственных служащих: теоретические основы построения системы, практика осуществления и проблемы административно-правового регулирования: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Воронеж. 2012. 482 с.

6. Митрохин В.В. Принципы организации и прохождения службы в органах внутренних дел. *Административное и муниципальное право*. 2015. № 7. С. 691-699.

7. Худякова О.В. Підстави виникнення трудових правовідносин з поліцейськими. *Форум права*. 2016. № 2. С. 239-243.